

Göç Politikalarının Kapsayıcılığı ve Sosyal Belediyecilik Anlayışı Açısından Yerel Yönetimlerin Rolü: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Örneği

Merve SÖĞÜT*

Sosyolog, İstanbul Büyükşehir Belediyesi

Mozharul ISLAM**

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi

Öz

Kamusal ve yerel hizmetlerin üretilmesinde, geliştirilmesinde ve uygulanmasında yerel yönetimlerin rolü gün geçtikçe artmaktadır. Yerel yönetimler, hizmetlerin kent halkına sunumunda, alışılmış yaklaşımların dışında sosyal belediyecilik anlayışı gözeterek kapsayıcı, hak temelli ve insan odaklı hizmet anlayışını esas almalıdır. Bu çalışmada göç yönetiminde göç politikalarının kapsayıcılığı ve sosyal belediyecilik anlayışı açısından yerel yönetimlerin rolü; İstanbul Büyükşehir Belediyesi özelinde değerlendirilmiştir. Çalışmada İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin (İBB) göç politikaları İçerik Analizi yöntemi kullanılarak incelenmiş ve İBB'nin kent hakkını ve hemşehri hukukunu esas alarak göç politikası geliştirdiği bu bağlamda; 2019 yılında Göç Birimi'nin kurulması ile göç yönetişimine yönelik çalışmaların başlatıldığı, uluslararası kuruluşlar ve sivil toplum kuruluşlarıyla sahayı anlamak adına ilk toplantı, çalıştay gerçekleştirildiği, İBB'nin göç stratejisinin geliştirilmesi ve sürecin desteklenmesi adına, oluşturulan bir danışma kurulu ile düzenli aralıklarla toplantılar yapıldığı ve planlanan faaliyetlerin yerel halk ve sığınmacıların birlikte yaşam ve sosyal uyum sürecini destekleyici nitelikte olduğu tespit edilmiştir. Bu doğrultuda, yerel yönetimler ve sosyal belediyecilik kavramları kapsayıcılık boyutuyla ele alınarak açıklanmış ardından Türkiye'deki göç yönetişiminin üzerinde durularak, yerel yönetimlerin göç alanında ürettiği politikalara yer verilmiş ve son olarak İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin göç politikalarına değinilerek göç yönetişimi alanında geliştirdiği faaliyetlerin kapsayıcılık ve sosyal belediyecilik açısından analizi yapılarak, göç politikalarının geliştirilmesi hususunda öneriler sunulurak çalışma tamamlanmıştır.

Anahtar Kelimeler

Yerel yönetimler, Sosyal belediyecilik, Kapsayıcılık, Göç yönetişimi, Sığınmacılar

* Sosyolog, İstanbul Büyükşehir Belediyesi, mervesgtt@gmail.com, ORCID: 0000-0001-8289-173X

** Doç. Dr., İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, mazhar.islam@izu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-7872-0046

The Role of Local Governments in Terms of Inclusiveness of Migration Policies and Approach of Social Municipality: The Case of Istanbul Metropolitan Municipality

Abstract

The role of local governments in the production, development, and implementation of public and local services is increasing day by day. Considering the social municipality understanding apart from conventional approaches, local governments should base their services on an inclusive, rights-based, and people-oriented service approach. In this study, the role of local governments in terms of the inclusiveness of migration policies and the understanding of social municipality in migration governance has been evaluated in the context of Istanbul Metropolitan Municipality. In the study, we examined the immigration policies of Istanbul Metropolitan Municipality (IMM) using the Content Analysis method. We found that IMM developed an immigration policy based on the right to the city and civil law through the establishment of the Migration Unit in 2019, initiated studies on migration governance, organized meetings and workshops with international organizations and non-governmental organizations to understand the field, and regular meetings with an advisory board formed in order to develop the migration strategy of IMM and support the process. The planned activities have been determined to support the coexistence and social cohesion process of local people and asylum seekers. In this direction, the concepts of local governments and social municipality are explained with the dimension of inclusiveness, then the migration governance in Turkey is emphasized, the policies produced by the local governments in the field of migration are given, and finally, the migration policies of the Istanbul Metropolitan Municipality are mentioned, and the activities developed in the field of migration governance are based on inclusiveness and social welfare. The study was completed by analyzing the municipality and presenting suggestions for developing migration policies.

Keywords

Local governments, Social municipalism, Inclusion, Migration governance, Asylum seekers

Extended Abstract

Due to its geographical location, Türkiye has witnessed mass migrations and has been affected by migration crises. Especially after the civil war in Syria in 2010, a wave of migration started in Turkey, resulting in great population mobility, with migrants and refugees settling primarily in Anatolia and then in big cities. Migration mobility is a phenomenon that deeply affects the socio-cultural structure of the receiving societies. Istanbul is one of the cities affected by this wave of migration. Local government policies must be inclusive and sustainable to protect the rights of migrants and refugees who migrated to cities after the war and to prevent the local people from being negatively affected by this process. It is known that the institutions that interact most closely with migrants and refugees are local governments. In this process, the policies planned by local governments must be long-term and solution-oriented. Generally, by producing instant solutions to the problems experienced after the migration crisis,

temporary and short-term methods are followed. While a more general framework is drawn in the government's migration policies, this should be more subjective and inclusive in municipalities, and long-term policies should also be developed. In particular, observing an inclusive social municipality approach and ensuring the social structure's protection and development will effectively preserve the existing social and cultural structure of cities and increase the level of welfare. In this research, we will evaluate the role of local governments in terms of the comprehensiveness and the understanding of social municipalism of the migration policies developed for migrants through the 'Istanbul Metropolitan Municipality case. During this research process, the general duties of municipalities and local governments and their efforts to include forced migrants and their migration policies are examined by reviewing the literature on migration policies and conducting a content analysis. By applying purposive sampling, we chose Istanbul Metropolitan Municipality as a case for this study because the number of refugees, migrants, and asylum seekers in Istanbul is higher than in other provinces in terms of migration governance. In this regard, we conducted the study by examining the concepts of "Social Municipalism, Local Governments, and Migration Policies" and addressing the inclusiveness of Istanbul Metropolitan Municipality's migration policies and its understanding of social municipalism.

Local governments need to implement long-term policies to increase the inclusiveness of services in migration governance. They can support co-living, social harmony practices, and social harmony between migrants and local people living in the city. They can also continuously plan and implement social and cultural activities comprising both migrants and local people and manage the sustainability of those activities to develop citizenship awareness and increase co-living practices in public spaces.

In order to popularize migration policies, it is necessary to establish communication with the solidarity organizations established by migrants, asylum seekers, and refugees and to facilitate the management of the process with international funding institutions. Local governments should follow a path that is inclusive and promotes social integration. Moreover, their role in collecting and processing reliable data through the studies they carried out, recording them, and sharing them with other public institutions and local governments should be addressed. While Istanbul Metropolitan Municipality is one of the leading institutions contributing to the management of the process in this regard, it plays an influential role in ensuring the continuity of this situation. As a representative of local government institutions, Istanbul Metropolitan Municipality (IMM) must plan for establishing coordination units for inclusive services within municipal units, ensuring standardization in relevant services, creating vocational training and employment supports by taking into account all dynamics, establishing supportive mechanisms taking into account inclusiveness during disaster and emergencies, and carrying out studies that benefit from the experience and expertise of NGOs disaster. It is known that actors such as local and international non-governmental organizations actively carry out activities like the government in migration management. The primary responsibility for meeting the needs of migrants and refugees lies with local governments in line with the planned policies and studies directed toward migrants and refugees. After the workshops are organized to determine migration policies, IMM should take an active role in implementing the action plans created and the road map they set in their strategic plans and carrying out the targeted work. In order to carry out the migration governance process in a healthy

way, the cooperation of the government, local governments, and other stakeholders working in the field of migration is essential.

The basic working principles of the Migration Unit established within the body of Istanbul Metropolitan Municipality include studies aimed at contributing to the goals of increasing the inclusiveness of social support services and developing services for social groups that cannot access equal rights. Comprehensive migration policies and planned migration management will positively affect the social structure and social and economic dynamics affected by migration in cities. In this direction, in order to create and implement a Sustainable Migration Policy, it is in migration governance necessary to regulate laws covering Syrian refugees, to establish a relevant Ministry of Migration for the solution of the migrant and refugee crisis, to develop Sustainable and Inclusive Migration policies, and to create a migration management strategy. At the same time, the development of security policies and diplomatic relations, the registration and controlled tracking of Syrian migrants and refugees, and social, economic, and cultural programs that support the social harmony and coexistence of local people and refugees within a safe social order should be planned.

Finally, especially through institutions, such as IMM Neighborhood House, aiming at increasing the participation of women, children, elderly, and youth in social and cultural life, supporting education, spreading psychosocial development and culture-art activities to every corner of Istanbul, ensuring neighborhood residents have rights-based access to municipal services and social services, strengthening social solidarity by revitalizing neighborhood culture, Istanbul Metropolitan Municipality should contribute to supporting the coexistence and social harmony practices of migrants and refugees. The existence of an inclusive immigration policy, if carried out based on social peace and human rights, will ensure the formation of an order that prioritizes the benefit of society. In the implementation of migration policies, it is important for local governments to ensure the management of the migration and social integration process by adopting a rights-based service approach and expanding cooperation at national and local levels.

Giriş

Göç ve göçmen krizi, dünyanın birçok ülkesini etkileyen bir sorun olarak varlığını korumaktadır. Dünya genelinde bu durumdan etkilenen pek çok ülke göç meselesini tartışmaktadır. Ancak Türkiye stratejik coğrafi konumu gereği bu durumdan en çok etkilenen ülkelerden biridir. Türkiye'ye göç eden göçmenlerin büyük bir kısmının Anadolu'ya dağıldığı ve özellikle İstanbul'da yaşadığı bilinmektedir. Bu çalışmada göçmenlere yönelik geliştirilen göç politikalarının, kapsayıcılığı ve sosyal belediyecilik anlayışı açısından yerel yönetimlerin rolü 'İstanbul Büyükşehir Belediyesi (İBB) Örneği' üzerinden aktarılacak değerlendirilecektir. Dünyanın pek çok yerinde siyasi kaygılar gözetilerek insanlar yerlerinden edilerek, ülkelerini, topraklarını terk etmek zorunda bırakılmaktadır. Her insanın en temel hakkı yaşam hakkıdır. Bu sebeple savaşların devam ettiği ülkelerdeki insanlar sınır ülkelere göç etmektedirler. Asya ve Avrupa'nın ortasında yer alan Türkiye ise bu göç hareketine en çok ev sahipliği yapan ülke konumundadır. Geçici koruma statüsündeki Suriyeli vatandaş sayısı, Mart 2022 itibari ile Türkiye'de resmi olarak yaklaşık 3 milyon 754 bin kişiye yükselmiştir (Mülteciler Derneği, 2022). Türkiye'de resmi olmayan rakamlara göre yaklaşık 5 milyon göçmen bulunmaktadır. Bunların 1,5 milyonu ise İstanbul'dadır. Bu sebeple İstanbul'da göçmenlere yönelik geliştiren politikalar önem arz etmektedir. Bu hususta ise en büyük görev yerel yönetimlere düşmektedir. Göç yönetiminde hükümet kadar, yerel ve uluslararası sivil toplum kuruluşları gibi aktörlerinde aktif olarak faaliyetler yürüttüğü bilinmektedir. Göçmen ve mültecilere yönelik planlanan politikalar ve yürütülen çalışmalar doğrultusunda ihtiyaçların karşılanması noktasında öncelikli sorumluluk yerel yönetimlerdeki. Göçmenlerin Türkiye'nin birçok bölgesine yayılması nedeniyle artık bu durum kitlesel bir etki yaratacağı ve toplumu etkileyeceği için göç yönetiminde birden çok paydaşın işbirliği gereklidir (Ağca, 2019: 2).

Yerelde, kamu giderlerini çevre, konut, sağlık, eğitim gibi alanlara yönlendiren, halkın hizmetlere erişimi noktasında her anlamda yeterli altyapıyı oluşturan, yerel halkın taleplerini önemseyerek gerekli yaklaşımı sergileyen, hizmetlerin çeşitliliğine ve uygulanabilirliğine olan yaklaşımın korunması doğrultusunda bir sosyal belediyecilik anlayışı sergilenmelidir (Kutlu vd. 2017: 413). Özellikle yabancı göçmenlere yönelik belli alanlarda yapılan çalışmalar, sosyal belediyecilik anlayışına ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir. Üretilen sosyal politikaların kapsayıcı ve sığınmacıların, göçmenlerin toplumla birlikte yaşam sürecini destekleyici, sosyal uyumu kolaylaştırıcı hizmet

sağlama noktasında, Belediye hizmetlerinin kapasitesinin geliştirilmesi gerekmektedir. Buna yönelik, farkındalık yaratıcı faaliyetler planlanması, hizmet içi eğitimlerin verilmesi, hizmet verirken bütünleştirici bir tavır takınılması, İBB ve İlçe Belediyelerinin göç alanında kaynak geliştirme süreçlerinin desteklenmesi ve hizmetlerinin göçmenler tarafından bilinirliğinin ve erişiminin artırılması, kurumlar arası işbirliği sağlanması, göçmen girişimciliğinin desteklenmesi ve kayıt dışı/insan onuruna yakışmayan çalışma koşulları ile mücadele etmeye yönelik öncelikler belirleyerek sosyal belediyecilik anlayışı ile göç politikalarını şekillendirilmesi önem arz etmektedir. Özellikle göçmen ve sığınmacıların dil problemlerini aşmaya yönelik eğitim faaliyetleri planlanmalıdır. Çocuk, kadın ve yaşlılara yönelik eğitim, sağlık vb. alanlarda hizmet geliştirilmesi ve erkeklere işsizlik sorunu nedeniyle maddi, manevi yüklenen rolün dışına çıkması sağlanarak, insan odaklı meslek edindirme ve istihdam sağlanması konusunda çalışmaların planlanması, kapsayıcı politikaların üretilmesi toplum sağlığının gözetilmesi gerekmektedir. Halihazırda hükümetin ve il, ilçe belediyelerini politikalarının kapasitesinin yeterli olmaması ve kurumlar arası iş birliği ve göç yönetim sürecinin sağlıklı yürütülmemesi nedeniyle İBB'nin ürettiği, geliştirdiği ve uygulamaya başladığı göç politikalarının toplum yararına yönelik, sosyal uyum sürecini destekleyici ve sosyal belediyecilik anlayışı açısından önemi büyüktür ve bu bağlamda belediyeler arasında İBB'ye büyük görev ve sorumluluk düşmektedir.

Sosyal belediyecilik anlayışı gözetilerek İstanbul'daki tüm ilçe belediyeler bu konu üzerine düşünmeye ve çalışmalar planlamaya başlamıştır. İstanbul Büyükşehir Belediyesi ve ilçe belediyeler göçmenlere yönelik faaliyetler planlayıp, yürütse de göçmenlerin ihtiyaçlarının analiz edilerek sürecin yürütülmesi gerekmektedir. Bu çalışmada; Suriye savaşı ile birlikte Türkiye'ye göç eden göçmenlere yönelik, yerel yönetimlerin görev ve hizmetlerini, göç karşısındaki tutumunu, göç politikalarını kapsayıcılık ve sosyal belediyecilik anlayışı ile ele almak, Türkiye'de yerel yönetimlerin, İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin göç politikalarının kapsayıcılığını araştırmak ve değerlendirmek, İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin göç politikaları hakkında analiz yapılarak, politikaların kapsayıcılığı ve yerel yönetimlerin, göçmenlere yönelik hizmet alanları, işbirlikleri, yürüttükleri faaliyetler ve politika geliştirme süreçlerindeki rollerinin üzerinde durularak, sosyal belediyecilik anlayışı ile politikaların geliştirilmesinin önemini vurgulayarak, değerlendirme yapmak amaç edinilmiştir.

Yerel Yönetimler ve Sosyal Belediyecilik

Türkiye'de, Suriye'de yaşanan göç dalgası ile yeni bir süreç başlamıştır. Göç eden nüfusun sayıca fazla olması ve Anadolu'nun pek çok yerine yayılarak toplumun her kesimi ile temas halinde olması hem göçmenlerin temel ihtiyaçları noktasında hem de toplumun geri kalanına yönelik bazı sorunları beraberinde getirmektedir. Bu hususta özellikle Suriye'de meydana gelen savaşın ardından ortaya çıkan göçle alakalı, karşılaşılabilecek aksiyonlara karşılık

yerel yönetimlerin rolü önemlidir. Yerel yönetimler yaşanan göç hareketi sonrası kente uyum sürecinin sağlanması, kentsel dönüşüm ve değişimin gerçekleştirilmesine yönelik çalışmalar yürütmektedir. Ayrıca, bölgenin kalkınması, göçmenler ve Türk toplumu arasında birlikte yaşam sürecinin sonucunda meydana gelen gelişmişlik farklarının azaltılması ve göçün önlenmesine yönelik projeler üretmek hayata geçirmelidir (Geçirgen, 2019).

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 127. Maddesi ve 5393 sayılı Belediye Kanunu'nda 'Belediye' kavramı açıklanmaktadır. İki metin içeriğinde yer alan ortak ifadelerde, "O yerleşim yerinde yaşayanların mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulmuş tüzel kişiliklerdir. Daha kapsayıcı bir bakış ile belediyeler "bir yerde birleşik yaşayan insan topluluğu, bir şehrin yönetimi" anlamını içermektedir (Şahin, 2019: 5). Hizmet sunma açısından; yerel yönetim kuruluşları sosyal, kültürel, ekonomik ve teknik hizmetler sunmakla yükümlüdür. Anayasanın 127. Maddesine göre mahalli idareler, il belediye ve köy halkının ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik, alınan kararlar, o toplumda yaşayan halk tarafından seçimle belirlenen idari ve mali yetkiye sahip kişilerden oluşmaktadır (Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, 1982: 127; Geçirgen, 2019: 34). Mahalli idarelerde beş yılda bir seçim gerçekleştirilmektedir. Temel görevleri ise yerinden yönetim esaslarına uygun kanun düzenleyerek uygulamaktır (Parlak & Ökmen, 2015: 20). Bu hususta kanun düzenleme yetkisine sahip olmak, özellikle göç politikalarının oluşturulması evresinde toplum için büyük önem arz etmektedir.

Yaşanan göç, uluslararası bir sorunun sonucunu doğurmaktadır fakat bu durum yerel halkın yaşam şeklini etkileyecek boyutta olduğu için yerele yönelik politikalar geliştirilmelidir. Suriye'den göç ederek %96'sı kentlerde yaşayan göçmen ve mültecilere yönelik Türkiye'de kapsamlı bir yerel yönetim politikası bulunmamakla beraber konuya yönelik bazı çalışmalar yürütülmektedir. Sosyal belediyecilik açısından, göçmenler ile doğrudan etkileşim halinde olan kurumlar yerel yönetimlerdir. Genellikle sorunlara anlık çözümler üretilerek, geçici ve kısa vadeli yöntemler izlenmektedir. Yerel yönetimlerin göç politikaları hususunda orta ve uzun vadeli politikalar geliştirerek, çözüm önerileri sunmaları ve stratejik planlarına bu politikaları dahil etmeleri gerekmektedir (Yanar, 2019: 3).

Yerelde sosyal politikalar belirlenirken özellikle belirlenen il, ilçe sınırlarında yaşayan toplumun koşulları ve sosyal ekonomik yapısı gözetilerek belirlenmesi gerekmektedir. Hükümetin politikaları daha genel bir hedef gözetilerek planlanmaktadır. Yerel yönetimlerin ve hükümetin işbirliği içerisinde ortak çıkarlar doğrultusunda ve azınlıkları gözetilen politikalar üretmeleri toplum yararına olacaktır. Yerel yönetimleri sosyal, refah devleti ve sosyal politika alanında önemli bir konuma getiren anlayış, hassas ve kırılğan gruplara yönelik oluşturdukları politikalar ve bu politikaları hayata geçirmeye yönelik adımlarıdır (Gökbayrak, 2003: 189). Sosyal belediyeciliğin temelini oluşturan, yerel

yönetimlerin kurumsal olarak güçlenmesini sağlayarak, etkinliğini artıran ve sosyal belediyeçilik anlayışının oluşumuna katkı sunan şey sosyal politikalara dolaysız bir şekilde ulaşılmasının mümkün olmasından kaynaklanmaktadır (Özer, 2015: 90). Bu sebeple yaşanan göç sonrası meydana gelen nüfus artışı yerel yönetimlerin hizmetlerine olan talebi artırmaktadır (Yılmaz, 2021: 43).

Suriye savaşından en çok etkilenen ve göçmen kabul eden, sınır ve komşu ülke Türkiye olmuştur. Gelen göçmen nüfusunun kontrol edilemeyip yayılmasıyla, göçmenler tarafından daha çok olanağa ve fırsata sahip olduğu düşünülerek tercih edilen şehir İstanbul'dur. Göç İdaresi Başkanlığı'nın verilerine göre İstanbul'da kayıtlı yaklaşık 540 bin göçmen yaşamaktadır (Mülteciler Derneği, 2022). Bu sayılara, kayıt dışı veriler eklendiğinde nüfus daha da artacaktır. Göçmenlere yönelik politikaların daha kapsayıcı ve görünür olması için hem hükümet hem yerel yönetimler mevzuatlarında bu konuya yer vermelidirler.

Türkiye'de mevzuata bakıldığı zaman, yerel yönetimlerin göç alanında doğrudan bir düzenleme yapmadığı görülmektedir. Buna rağmen, belediyelerin göçmen ve mülteciler konusunda inisiyatif olarak çalışmalar yürüttüğü bilinmektedir. Göçmenlere yönelik hizmetler noktasında Belediyeler, Belediye Kanunu'nun 13.ve 38.Maddelerine dayanarak bu faaliyetleri gerçekleştirmektedir (Alvanoğlu & Ateş, 2020: 384).

"Madde 13: Herkes, ikamet ettiği beldenin hemşehrisidir. Hemşehrilerin, belediye karar ve hizmetlerine katılma, belediye faaliyetleri hakkında bilgilenme ve belediye idaresinin yardımlarından yararlanma hakları vardır. Yardımların, insan onurunu zedelemeyecek şekilde sunulması zorunludur. Belediye, hemşehriler arasında sosyal ve kültürel ilişkilerin geliştirilmesi ve kültürel değerlerin korunması konusunda gerekli çalışmaları yapar.(5393 Sayılı Belediye Kanunu, 2005:13)."

5393 sayılı Belediye Kanunu'nda göç yönetimine ilişkin bir düzenlenme bulunmadığı gibi yukarıdaki maddeye istinaden Suriyeli göçmenlere yönelik hizmetler dolaylı olarak yapılmaktadır (Alvanoğlu & Ateş, 2020: 384). Göçmenler ve mülteciler genellikle misafir olarak görüldüğü için geçici uygulamalar ve çalışmalar yürütülmektedir. Belediyeler bu doğrultuda genellikle dernekler ve sosyal yaşam merkezleri üzerinden hizmetlerini halka ulaştırmaya çalışırken aynı zamanda yerel ve ulusal, uluslararası Sivil Toplum Kuruluşların (STK) deneyim ve uzmanlıklarından yararlanarak işbirliği içerisinde hizmet üretmektedirler. Belediyeler Sosyal Hizmetler Müdürlüğü, Kadın Aile Müdürlüğü, Dış İlişkiler Müdürlüğü gibi kurumlar üzerinden göç yönetişimini sağlamaya çalışırken ayrıca göç alanında hizmet ulaştırmaya yönelik Göç Birimi kuran yerel yönetimlerin sayısı da hızla çoğalmaktadır (Bostancı & Durmaz, 2021: 15). Göçmenlerin genelde yerel halkla sosyal ağ kurması ve toplumsal birleşme sağlaması konularında ekonomik, psiko-sosyal gibi birçok faktör engel yaratmaktadır (Islam, 2022). Göçmenlerin yerel halk ile bütünleşerek, birlikte yaşam ve sosyal uyum sürecinin yönetilmesi noktasında yasal düzenlemeler mevcut olmamakla birlikte, Türkiye'de belediyelerin

yasal statüsü göçmenleri kapsamamaktadır. Suriye savaşı sonrası yaşanan göçmen kriziyle birlikte, Avrupa Birliği'ne uyum sürecinde İçişleri Bakanlığı tarafından Göç İdaresi Genel Müdürlüğü kurulmuştur. 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nda göç ve göçmen sorunları üzerine çalışmalar yürütülmüştür (Geçirgen, 2019: 37).

Modern, sosyal devlet anlayışının ortaya çıktığı andan itibaren devletin, sosyal ve ekonomik olarak nasıl bir etki alanına sahip olacağı hep tartışılmıştır. Katı ve korumacı bir işleyişe, fonksiyona sahip bir devlet anlayışı, zamanla sosyal sorumluluk olarak daha müdahaleci ve düzenleyici bir yapıya evrilerek sosyal sorunlara çözüm üreten bir merkezi yapı haline gelmeye başlamıştır (Geçirgen, 2019: 35). Göçmenleri ülkesine kabul eden devlet anlayışı tüm bu durumları gözetmelidir. Göç yönetimi, sadece hükümetin kontrolü ile yürütülecek bir süreç değildir, yerel yönetimlerinde bu süreçte önemli rolleri bulunmaktadır. Uluslararası göçler, tüm dünyayı etkileyen bir göç çeşididir. Göçmenlerin temel ihtiyaçları öncelikli olarak yerel yönetimler tarafından sağlanmaktadır (Geçirgen, 2019: 36).

Sosyal belediyecilik anlayışının temellerinin 19. yüzyılın sonlarına doğru sosyal devlet anlayışının ortaya çıkışı ile beraber literatüre girdiği bilinmektedir. Sosyal devlet anlayışı, sosyal belediyecilikten bağımsız düşünülememektedir. Yerel yönetimler sosyal belediyecilik anlayışı gözeterek, hak temelli bir yaklaşım ile hassas gruplara yönelik hizmet sunmalıdırlar. Küreselleşmenin etkisiyle yerel düzeyde hizmetlerin üretilmesinde, belediyelerin yaklaşımı, hükümet ile iş birliği içerisinde ilerleyerek, sosyal politikalar geliştirmesi önemlidir (Kutlu vd., 2017: 416). Sosyal belediyecilik çoğu hizmet kapsamında vur-gulansa da üretilen ve uygulanan politikaların kapsayıcılığı sorgulanmaktadır çünkü kentli dayanışmasının, toplumsal paylaşımın desteklenmesine yönelik hedefler ortaya konulurken göçmen ve mültecilere yönelik hedefler eksik kalmaktadır (Yanar, 2019:78). Maalesef çoğu yerel yönetim kapsayıcı politikalar üretme noktasında yeteri kadar özen göstermemektedir.

Türkiye'de göçmenlere yönelik kapsayıcı bir hizmetten bahsetmek için hem yerelde hem ulusal camiada 'misafirlik' söyleminin terk edilerek insan odaklı ve hemşerilik hukuku gözetilerek bir hizmet ve sosyal belediyecilik anlayışı geliştirilmesi gerekmektedir. Literatüre baktığımızda kapsayıcılık, genellikle insan hakları temelinde ele alınarak, bireylerin farklılıklarıyla hayatın her alanında eşit birer birey olarak katılım hakkının var olduğu ve buna uygun mekanizmaların geliştirildiği bir kavram olarak belirtilmektedir (Bostancı & Durmaz, 2021: 15). Kapsayıcı sosyal belediyecilik anlayışı; kentlerin sosyal kültürel ve çevresel gelişimi, sosyal refah düzeyinin artırılması ve demokrasi kültürünün yayılması gibi genel hedefleri kapsamaktadır (Kutlu vd., 2017: 416). Sosyal devletin sunduğu sosyal nitelikli mal ve hizmetleri, her birey için daha iyi bir yaşama ulaşma hedefi gözeterek ve bütçesine sosyal adaleti sağlayan hizmetleri yerleştirerek uygulamaya çalışan belediyecilik anlayışı her

zaman esastır. Kamunun bütçesini sağlık, eğitim ve sosyokültürel etkinliklere yönlendiren, istihdam oluşturmaya yönelik adımlar atan, görev tanımlarını içeren bölgelerde eğitim ve sağlık imkanlarının geliştirilmesi hususunda katkı sağlayarak, sosyal adaletin işlemesine yardımcı olarak her bireyin bu hizmetlerden faydalanmasını sağlamak sosyal belediyecilik anlayışının gerekliliklerindedir (Geçirgen, 2019: 45).

Ekonomik sorunlar nedeniyle sosyal politika üretme ve geliştirme sürecinde gerekeni yapamayan devlet, hizmetleri belediyeler üzerinden gerçekleştirerek kendi görev ve sorumluluğunu azaltmaktadır. Türkiye’de yaşanan gelir dağılımı eşitsizliği bu anlamda endişe verici boyutlardadır. Belediyeler sosyal hizmet görevini üstlenerek, imkanlar dahilinde yerine getirmeye çalışırken aynı zamanda devletin üstlenmesi gereken role de bürünmektedirler. Böylece sosyal devlet çalışmalarının devamı olarak sosyal belediyecilik anlayışının gerçekleştirildiği görülmektedir (Berkün, 2017: 584-590).

Türkiye’de Göç Yönetişimi ve Yerel Yönetimlerin Göç Politikaları

Göç politikası, henüz ortak bir uzlaşma sağlanmamış olsa da ülkeye gelerek ikamet alan yabancı uyruklu vatandaşların seçilmesi, kabulü ve genel bir çerçeve ile ülke sınırlarında kalması ve ülke sınırları dışına çıkarılması hususunda karar verici mercilerin oluşturduğu yönergeler, yönetmelikler ve kanunları kapsayan hükümet tarafından ileri sürülen açıklamalardır (Bjerre vd., 2015: 559). Türkiye’nin göç sürecinin 10 yıllık bir geçmişe sahip olmasının yanı sıra Suriye’den başlayan kitlesel göç hareketinin koruma sahip olma kategorisinde bulunuyor olması, göçmenlerin ve sığınmacıların temel insani ihtiyaçlarının karşılanmasında yaşanan sıkıntıların devam ettiğinin göstergesidir. Temel insani ihtiyaçlara, barınma, çalışma ve sosyal güvenceye erişim tüm göçmen ve sığınmacıların hakkı olmakla birlikte, sosyal haklara erişim imkanının sağlanması önem arz etmektedir. (Özdemir, 2022: 108). Göçmenlerin, göçmen olmak isteyenlerin ve yerleşik nüfusun davranış ve kararlarını hedeflenen şekilde etkileyerek değiştirme ve şekillendirme amacıyla (Czaika & De Haas, 2013: 489) göçmenlerin vatandaşlığa kabulünü ve seçilmesini sağlayan göç kontrol politikasını içeren düzenlemeler ve yerleşik göçmenlere sağlanan çalışma, barınma ve sosyal destek vb. fırsatları, göç politikalarını oluşturulmaktadır (Meyers, 2000: 1246).

Ülkelerin göç politikaları farklı yasalardan meydan gelmektedir. Genellikle yapılan düzenlemeler ve kontrol mekanizmaları arasında farklılıklar vardır. Yasal hükümler olarak kabul edilen düzenlemeler, bağlayıcı ve sınırlayıcıdır. Düzenlemelerin denetimi ise kontroller yapılarak sağlanmaktadır (Barut, 2021: 37). Göç yönetimi genel olarak, ülkelerin sosyal, kültürel, ekonomik ve siyasal yapılarını etkileyen mühim bir konudur. Yabancıların sınırdaki hareketliliğini, ülkedeki varlıklarını insani bir yaklaşımla değerlendirme, yönetme durumunu göç yönetimi olarak ele almak gerekmektedir. Yaşanan göç hareketliliğinin takibini, devlet kurumları ile yönetme beceresi anlamına da gelmektedir

(Perruchoud & Redpath, 2013: 36). Göçmenlerin temel hak ve ihtiyaçlarına göre düzenlemeler oluşturmak ve onların birlikte yaşam ve sosyal uyum süreçlerini destekleyici mekanizmalar bu yönetim stratejisini oluşturmalıdır.

Yaşanan uluslararası göç hareketliliğinde devletlerin tek karar verici merci olmadıkları, denetleme mekanizmalarının yetersiz olduğu bu sebeple hem yerel ve uluslararası boyuttaki işbirliği yapılan paydaşlar ile sürecin yürütülmesi gereklidir (Barut, 2021: 51). Son zamanlarda küreselleşme süreciyle birlikte yaşanan gelişmelere baktığımızda göç hareketleri ve bununla alakalı değişen politikalar ve sorunlar öne çıkmaya başlamıştır (Miller & Castles, 2008: 14-16). Uluslararası göç, küresel anlamda göç yönetişiminin konusu olarak değerlendirilmeye başlamış, ulus devletlerin bu alandaki katılımcı rolleri aşınırken; göçü, göçmenleri, geçiş güzergahındaki ülkeleri, ulusal örgütleri ve STK'ları kapsayan birçok aktörü sürece dahil eden bir hal almıştır (İçduygu, 2010: 23). Uluslararası iş birliğine yönelik yapılan çalışmalar eskiye dayanır. 1940'lı yıllarda yaşanan İkinci Dünya Savaşı ve sonrasında yaşanan kitlesel göçler, uluslararası alanda yapılacak iş birliklerini artırarak, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (*UNHCR*), Uluslararası Göç Örgütü (*IOM*) ve Uluslararası Çalışma Örgütü (*ILO*) gibi göç ile alakalı kuruluşların ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Bu alanda özellikle ILO, göçmen işçilere yönelik birçok sözleşmeye, antlaşmaya imza atarak, bazı programların planlanmasında öncü olmuştur.

Göçün küresel anlamda yönetişimine yönelik çalışmaların genişletilmesi amaçlanırken, devletler arasında bölgesel düzeyde ya da ikili iş birliği çabaları küresel bir düzleme taşınmaya çalışılması hedeflenmektedir (Gülfer vd., 2012: 578; Barut, 2021: 52). Suriye savaşı sonrası çok sayıda Suriyelinin sığınmacı statüsüyle Türkiye'ye göç etmek zorunda kalmasının ardından, Türkiye sığınmacı ve göçmen sorunun merkezinde bırakılarak, bu hususta ülkede yaşamaya başlayan sığınmacılara yönelik politika üretmek durumda kalmıştır. Suriye' de başlayan iç savaşın ardından Avrupa'ya geçiş güzergâhı üzerinde bulunan Türkiye üç milyona yakın sığınmacıya ev sahipliği yapmak zorunda bırakılmıştır. Savaş sonrası kamplarda yaşaması planlanan göçmen ve sığınmacıların, %90'ından fazlası kamp dışına çıkararak, kontrolsüz ve denetimsiz biçimde sınırdaki diğer kentlere ve metropol şehirlere dağılarak, Türkiye için ekonomik, siyasi, sosyal ve güvenlik sorunlarının ortaya çıkmasına neden olmuştur (Akkoyunlu Ertan & Ertan, 2017: 7).

“Türk Dil Kurumu'na göre göç; ekonomik, toplumsal, siyasi nedenlerle bireylerin veya toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi, taşınma, hicret, muhaceret anlamlarına gelmektedir” (Akkoyunlu Ertan & Ertan, 2017: 11). Göç kavramının ardından, göçmen kavramına da değinmek gereklidir. Göçmen, genellikle ekonomik ya da siyasi nedenlerden dolayı, yaşam standartlarını yükseltmek için yaşadığı ülkeden başka bir ülkeye göç etmek zorunda kalan kişidir (Yılmaz, 2006:

294). Göçmen tanımlarına baktığımızda, Türkiye'ye gelen Suriyeli sığınmacıların "göçmen" olarak nitelendirilmesi yerine, savaş özelinde göç etmeleri sebebiyle "sığınmacı" kavramını kullanmak daha makul olacaktır (Akkoyunlu Ertan & Ertan, 2017: 12). Suriye'den Türkiye'ye gerçekleşen göç dalgası sonrası, Türkiye göç politikasını oluştururken, sadece göç alıp, göç veren bir ülke olmasının yanı sıra göç geçişlerinin de yaşandığı bir coğrafya olması sebebiyle tüm bu etkenler düşünülerek ilerlenmesi, gerekli önlemlerin alınması ve uygulanacak politikaların belirlenmesi hem stratejik hem de toplumsal açıdan önem arz etmektedir (Akkoyunlu Ertan & Ertan, 2017: 13).

Türkiye, yaklaşık 3 milyondan fazla sığınmacının yaşadığı ülke olarak, göç konusunda zengin bir deneyim edinmiştir. Sürdürülebilir bir göç politikası oluşturulması yolunda bu deneyimlerin kullanılması ve dünyada yaşanabilecek benzer kriz durumlarında sorunların çözülmesi açısından emsal teşkil edecek bir alt yapıya sahip ülke konumundadır (Akkoyunlu Ertan & Ertan, 2017: 15). 22 milyon nüfusa sahip Suriye'de, yaklaşık 5,5 milyon Suriyeli sığınmacı 2011 yılında ülkelerini savaş nedeniyle terk etmek zorunda kalmış, 3,2 milyon civarında Suriyeli ise Türkiye'ye göç etmiştir. Türkiye'deki nüfusun %4'ünü Suriyeli sığınmacılar oluşturmaktadır. 2014 ve 2015 yıllarında, transit ülke konumunda yer alan Türkiye'yi kullanarak hem Suriyeli hem de Suriyeli olmayan yaklaşık 1 milyon göçmen Avrupa'ya gitmiştir (Erdoğan vd., 2017: 10).

Türkiye'de sığınmacılar ile alakalı sorumlu olması gereken birim olarak değerlendirilen Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün göç krizinin yönetiminde yeterli olmadığı, Suriyeli sığınmacılar ile Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı'nın (AFAD) daha yetkili bir kurum olduğu görülmüştür (Dinçer vd., 2013: 19). Sığınmacıların yaşadığı Barınma Merkezlerinin Göç İdaresi Müdürlüğü'nün yönetiminde olmaması ve bu konuda yetkili kurumun AFAD olması, bu merkezlerin dışına çıkarak ülkenin birçok yerine dağılan sığınmacılarla ilgili politika geliştirilememesi nedeniyle AFAD'ın bu süreçte daha etkin rol alması Göç İdaresi Müdürlüğü'nün etkisini ve gücünü azaltmıştır. 2017 Ağustos verilerine göre Türkiye'deki Barınma Merkezlerinde yaklaşık 233.064 sığınmacının yaşadığı bilinmektedir. (AFAD, 2017):

Tablo 1. İller ve İlçelerdeki Konteyner/Çadır Sayısı, Suriyeli/Sığınmacı Sayısı

İl	İlçe	Konteyner/Çadır Sayısı	Suriyeli/Sığınmacı Sayısı
Hatay	Altınözü	2.056	8.053
	Yayladağı	776	3.796
	Apaydın	1.181	5.054
	Güveççi	824	863
Gaziantep	İslahiye	1.586	6.336
	Karkamış	1.632	5.963
	Nizip 1	1.873	9.285
	Nizip 2	908	4.171
Şanlıurfa	Ceylanpınar	5.032	18.679
	Akçakale	6.310	25.451
	Harran	2.000	12.330
	Viranşehir	3.938	1.750
	Suruç	7.028	23.841
Barınma Merkezlerindeki Toplam Sığınmacılar			233.064
Barınma Merkezlerindeki Toplam Suriyeli Sığınmacılar			227.011

Kaynak: (Akkoyunlu Ertan ve Ertan, 2017: 16-17).

2011 yılından sonra Türkiye daha önce karşılaşmadığı boyutta bir göç akımına ev sahipliği yapmıştır (Erdoğan vd., 2017: 16). Suriyelilerin barınma, beslenme, sağlık ve güvenlik gibi temel ihtiyaçlarını karşılama hususunda Türkiye, bu sorunlarla baş başa kalmıştır (Orhan vd., 2014: 36). 1951 Cenevre Sözleşmesi'nin tarafı olarak Türkiye, sözleşmeyi 'coğrafi sınırlama' çekincesi ile onaylamıştır. Sözleşmeye göre; Avrupa'dan gelerek iltica edenlere "mülteci" statüsü verilirken, Avrupa dışından gelenlere "geçici koruma" statüsü verilmektedir. Türkiye'ye gelen Suriyeliler ilk başta "misafir" olarak tanımlansa da 2012 yılında Başbakanlık tarafından yayımlanan genelge ile "geçici koruma" statüsü altında oldukları belirtilmiştir. Temmuz 2017 tarihi itibarıyla Göç İdaresi Müdürlüğü verilerine göre yaklaşık 3,1 milyon Suriyeliye geçici koruma kimlik belgesi verilmiştir. Ayrıca AFAD Barınma Merkezlerinde yabancı dil, halı dokuma ve bilgisayar okuryazarlığı gibi çeşitli alanlarda sertifika programları sunarak eğitim vermiştir. Bu programlara yaklaşık 225 bin Suriyeli katılım göstermiştir (AFAD, 2017). AFAD'ın yürüttüğü çalışmaların yanı sıra Barınma Merkezlerinde yaşamayan sığınmacıların maddi kaynaklarının tükenmesi onları başka seçeneklere yönlendirebilir. Bu sebeple Suriyelilerin yaşam koşullarını iyileştirmeye yönelik adımlar atılması ve gerekli barınma ve çalışma koşullarının sağlanması önem arz etmektedir. Türkiye'nin dört bir yanına dağılan sığınmacılar kent merkezlerinde düzensiz ve sigortasız işlerde çalışmakta, çok düşük ücretler almakta ve yoksullukla iç içe sağlıksız

koşullarda yaşam sürmektedirler (Akkoyunlu Ertan & Ertan, 2017: 19). Yerli halk ile sığınmacıların birlikte yaşam sürecinde bütünleşmesi, ilişki kurma biçimleri toplumsal yaşamı etkileyen faktörler arasındadır. Dil, önyargı, dışlanma ve güvenlik benzeri sorunlarla karşılaşan göçmenlerin yaşadıkları sorunlar yerli halkı da etkilemektedir. Türkiye’de hükümet tarafından yürütülen sosyal uyum sürecini gözetmesi esası ile belirlenecek göç politikaları hem sığınmacıların sorunlarının çözüme kavuşturulması hem de yerel halkın sığınmacılar ile uyum içerisinde yaşamasının kolaylaştırması amaçlanarak toplumsal refah gözetilmelidir. Sosyal uyum hedeflenerek oluşturulacak göç politikaları bütünleşmiş bir toplumsal yapının temellerini atma yolunda hedef olarak belirlenmelidir aksi halde sosyal yaşam içerisinde karşılaşılabilecek sorunların çözümü zorlaşacaktır (Alkan Aykaç, 2023: 36).

Ülkelerin göç politikalarına katkı sağlamak üzere hazırladığı raporda Uluslararası Göç Küresel Komisyonu politika önerileri sunmuştur (Koser, 2005: 27-28). “Sürdürülebilir Göç Politikası, aşağıdaki unsurları kapsamalıdır: Önlemlerin ve yasal düzenlemelerin uygulanmasının denetimi, Düzenli ve örgütlü göç programları, Geri dönüş programları, Göçmen/Sığınmacı kaçakçılığı ve insan tacirleri ile mücadele stratejileri, Geniş göçmen/Sığınmacı hareketleri içinde sığınmacıların korunmasına yönelik özel programlar” (Akkoyunlu Ertan & Ertan, 2017: 32). Bu ilkeler ve görüşler doğrultusunda, Sığınmacıların sorunlarının giderilmesi esas alınarak sosyal uyum ve birlikte yaşam sürecinin sağlıklı ilerlemesi adına ulusal, uluslararası örgütler, üçüncü ülkeler, farklı yönetim birimleri ve sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği yaparak sığınmacı ve göçmenlere yönelik mesleki becerilerini geliştirecek programlar, yeteneklerine uygun istihdam olanakları sağlayan çalışmalar planlamalıdır (Akkoyunlu Ertan & Ertan, 2017: 32).

Türkiye’de göç alanında sürece hâkim, sınır dışı göçü yönetmekten sorumlu ve kamu politikalarını belirleyerek uygulamak üzere çalışmalar yapan kurumların olduğunu söylemek güçtür (Demirhan & Aslan, 2015: 46). Göç konusunda, AB uyum süreci kapsamında yürütülen çalışmalar sonucunda 2013 yılında Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’nun kabul edilmesiyle somut adımların atılmasıyla İçişleri Bakanlığı’na bağlı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü kurulmuştur. Göç ile ilgili EGM tarafından yürütülen işlemlerin sorumluluğu da böylece İl Göç İdaresi Müdürlükleri’ne geçmiştir (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2017: 25).

Türkiye’de göç yönetiminde; Temel politika ve stratejilerin belirlenmesi, göç ve sınır güvenliği gibi kapsamlı görevler Güvenlik ve Dış Politikalar Kurulunu işaret etmektedir. Bu hususta ortak bir göç politikası belirlenmesi kamu politikalarına yön vermek anlamında gereklilik arz etmektedir (Barut, 2021: 202). Türkiye’nin coğrafi konumu ve siyasi zemindeki rolü gereği göç ülkesi olduğu ve dünya genelinde çok sayıda mülteci ve göçmene ev sahipliği yaptığı göz önüne alındığında sadece göç ile alakalı bir politikalar üretecek bir kurul olmayışının ülkenin aleyhine olduğunu göz ardı etmemek gerekmektedir (Barut, 2021: 203).

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü; AB üyelik sürecinde, yürütülen yasal çalışmaların amaçlarından birisi, göç yönetiminden sorumlu sivil bir idari yapının tesisidir. Yabancıların ülkeye giriş çıkışı, seyahat ve ikame durumları, uluslararası ve geçici koruma mekanizmalarına erişimleri ve idari yapılanmayla esas teşkil edilecek hükümlere Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nda yer verildiği görülmektedir. (Barut, 2021: 205). Yerel Yönetimler; göç yönetiminde, göçmenler ve mülteciler ile ilgili karşılaşılan sorunlara yönelik hızlı ve yerinde çözüm geliştirilmesi, temel gereksinimlerin karşılanması ve uyum politikalarının üretilerek uygulanmasında önemli bir sorumluluğa sahiptirler. Bu kapsamda 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nda yerel yönetimlerin göç ile alakalı görev ve yetkilerinden bahsedilememiştir. Bu doğrultuda yasal düzenlemelerin; yerel yönetimlerin yetkisini sınırlandırarak, sadece uyum faaliyetleri ve öneriler sunulması gibi uygulamaların planlanmasına izin verirken, hükümetin yetkiyi elinde bulundurması ve baş aktör olması noktasında belirlendiğini söylemek mümkündür (Barut, 2021: 223).

Türkiye'nin Uyum Strateji Belgesi ve Ulusal Eylem Planı'nın uygulanması, izlenmesi ve değerlendirilmesi aşamalarında göz önünde bulundurulmuş ilkelere bakıldığında, sürecin bütüncül bir bakış açısıyla, göçmenler ve Türk halkının ihtiyaçları doğrultusunda hazırlandığı, katılımcı bir yol izlenerek göçmenlerin sosyal uyumlarını artırmaya yönelik tüm kamu kurum ve kuruluşları, yerel yönetimleri uluslararası kuruluşlar, sivil toplum kuruluşları ile toplantılar düzenlenerek, hem kurumların görüşleri alınmış hem de göçmenlerin fikirlerine yer verilerek talepleri belgelere aktarılmıştır. Politikaların daha etkin ve etkili olması için, göçmenler ve yerel halkın sosyal uyum ve birlikte yaşama becerini geliştirmek adına, planlanacak faaliyetlerin uzmanlık, iş bölümü ve kapasite gibi gerekliliklere sahip olduğunda beklenen sonuçlara ulaşılacağı öngörülmüştür. "Uyum Strateji Belgesi ve Ulusal Eylem Planı; cinsiyet, ırk, renk, uyruk, kalıtımsal özellik, dil, din, inanç, siyasi veya diğer görüşler, medeni hal, maddi durum, engelli olma, yaş veya benzeri unsurlara dayanılarak ayrımcılık yapmama ilkesini benimsemiştir (Uyum Strateji Belgesi ve Ulusal Eylem Planı, 2018-2023: 17). Bu doğrultuda Belediyelerin an sorumlu olduğu faaliyetleri ve Belediyelerin İlgili Kurumlar Arasında Yer Aldığı Diğer Faaliyet örneklerini incelemek yararlı olacaktır:

"Belediyelerin ana sorumlu olarak Tanımlandığı Faaliyetler:

2.1.8. Göçmenlerin yoğun olarak yaşadığı il ve ilçe belediyelerinin bünyesinde Göç ve Uyuma ilişkin birimlerin kurulması (1-3 Yıl) ...

2.2.6. Toplumsal uyum ve dayanışmanın artırılması amacıyla göçmenlere yönelik gönüllülük programlarının geliştirilmesi (1 Yıla Kadar) (Uyum Strateji Belgesi ve Ulusal Eylem Planı, 2018-2023: 37).

Belediyelerin Çalışmalarına Yönelik İzleme ve Değişiklikler Öngören ve Belediyelerin İlgili Kurumlar Arasında Yer Aldığı Diğer Faaliyet Örnekleri;

1.1.13. Belediyeler tarafından sağlanan sosyal hizmet programlarından ve sosyal hizmet faaliyeti yürüttüğü (Kadın Konukevi, Kreş, Huzurevi vb.) merkezlerinden göçmenlerin faydalanabilmeleri için gerekli yasal düzenlemenin yapılması ve bu merkezlerin kurumsal kapasitelerinin geliştirilmesi. (1-3 Yıl / Sorumlu Kurum: Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü)" (Uyum Strateji Belgesi ve Ulusal Eylem Planı, 2018-2023: 52).

Uyum Strateji Belgesi ve Ulusal Eylem Planı'nda yer alan ve Belediyelerin sosyal uyum sürecini kolaylaştırmasına yönelik faaliyetler yürütmesini içeren maddelere baktığımızda; göçmenlerin, sığınmacıların ve Türk vatandaşlarının birlikte yaşamını kolaylaştırmaya yönelik kapsayıcı ve sosyal belediyeçilik anlayışı gözetilerek bütüncül bir yaklaşım benimsenmesi ve politikaların bu doğrultuda uygulanması hedeflenmektedir.

İstanbul'daki ilçe belediyelerden, çok sayıda Suriyeli sığınmacıya ev sahipliği yapan Sultanbeyli Belediyesi, yerel yönetimler arasında önemli yer tutmaktadır. Ülkesinden savaş nedeniyle ayrılarak Türkiye'ye göç ederek sığınmış Suriyelilere yönelik geliştirdiği ve uyguladığı model ile öncü olmaktadır. 2014 yılında kurulan Mülteciler Derneği, mültecilere sunduğu hizmet ve destekleme mekanizmalarıyla çalışmalarına devam etmektedir. Yerel yönetimler arasında bütüncül bir sosyal belediyeçilik esasına göre faaliyetlerini sürdüren belediye, 2016 yılında derneğe bağlı kurulan Mülteciler Toplum Merkezi'nde barınma, insani yardım, sağlık, eğitim, hukuk, istihdam, danışmanlık, tercümanlık, rehberlik, sosyal hizmet, fizik tedavi, rehabilitasyon gibi alanlarda mültecilere, sığınmacılara ücretsiz hizmet sunmasının yanı sıra; meslek ve hobi kursları düzenleyerek, sosyal uyum ve birlikte yaşam sürecini kolaylaştıracak faaliyetler uygulamaktadır (Erdoğan, 2017: 16-29).

Göç yönetimi konusunda uyguladığı politikalar ve çalışmalar ile öne çıkan belediyelerden bir diğeri de Zeytinburnu Belediyesi'dir. Türkiye'nin en çok göç alan ve özellikle düzensiz göçmenlerin tercih ettiği ilçelerden birisi olan Zeytinburnu, savaş kaynaklı yaşanan kitlesel göçlerden önce bu alanda uluslararası proje ve iş birliklerinden yararlanarak göç alanında çalışmalar yürütmeye başlayarak diğer belediyeler arasındaki farkını ortaya koymuştur. 2011 yılında yaşanan aktif göç hareketliliğinden çok önce 2005 yılında yerel yöneticilerin, hükümet temsilcilerinin, akademisyen ve bilim insanlarının katılımı ile "Uluslararası Göç Sempozyumu" düzenleyerek göç yönetiminde öncü çalışmaları başlatan bir belediye olarak öne çıkmaktadır (Zeytinburnu Belediyesi, 2006).

Sığınmacılara yönelik ürettiği hizmet ve politikalarını geliştirerek, oluşturduğu model ile ön plana çıkan belediyelerden bir diğeri ise Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'dir. Göçmen İşleri Şube Müdürlüğü'nü 2015 yılında kurarak; bu doğrultuda, Toplum Merkezi, Kadın Gelişim ve Dayanışma Merkezi, Sosyal Araştırma Merkezi, Bilgi ve Eğitim Merkezi, Yaşayarak Öğrenme Merkezi (Barut, 2021: 224) ve Kadın Sığınma Evi kurulmuş, bu merkezler aracılığıyla

barınma, sağlık, istihdam, eğitim, rehberlik ve sosyal uyum gibi önemli alanlarda hizmet vermeye başlanmıştır. (Türkiye Belediyeler Birliği Dergisi, 2018: 5-7). Türkiye genelinde ilçe belediyelerin göç yönetimi alanındaki politikalarına ve çalışma pratiklerine baktığımızda; yerel yönetimlerin bu alanda başlattığı ve uyguladığı çalışmalarda karşılına çıkan temel sorunun yasal nitelikte olduğu, mevzuattaki boşluğun yerel yönetimlerin hizmet ve faaliyet alanlarını kısıtladığını belirtmek gereklidir. Yerel yönetimler göç yönetimi konusunda hem yasal olarak hem de bütçe kaynaklı sorunlar sebebiyle, fon sağlamak için ulusal ya da özellikle uluslararası kurumlar ile işbirliği içerisinde olmaya, kalmaya özen göstermektedir. Türkiye göç yönetimi alanındaki eksiklerini daha sürdürebilir politikalar üretmek giderek noktasında, yerel yönetimlerin etkisini göz ardı etmeden gerekli yasal yetkiyi ve desteği sağlamalı, Türk halkı ve sığınmacıların refah ortamında birlikte uyum içerisinde yaşamaları hususunda gereken sorumluluğu alarak göç krizini yönetme noktasında deneyimlerini yerel yönetimlere aktararak süreci yönetmelidir (Barut, 2021: 226).

Yöntem

Araştırma sürecinde, göç politikalarına yönelik literatür taranarak belediyelerin, yerel yönetimlerin genel görevleri ve zorunlu göçmenleri kapsayıcı çalışmaları ve göç politikaları incelenmiştir. Göç yönetimi açısından İstanbul'daki mülteci, göçmen ve sığınmacı sayısının diğer illere oranla fazla olması ve bu alanda Göç Birimi kurarak göç politikaları üretmeye ve uygulamaya başlayan İstanbul Büyükşehir Belediyesi, amaca yönelik örneklem ile seçilmiştir. "Eğer bir örneklemin seçimi, araştırmacının evren ile ilgili kendi bilgilerine veya çalışmanın amacına bağlı ise, bu tür örnekleme olasılıklı olmayan (amaca yönelik) örneklemedir" (Baltacı, 2018: 245).

Bu doğrultuda, "İçerik Analizi" yapılarak 2000-2020 yılları arasında yayınlanmış makaleler, İçişleri Bakanlığı Göç ve Uyum Çalıştayı, İçişleri Bakanlığı Uyum-Strateji Belgesi ve Ulusal Eylem Planı, İBB Göç ve Uyum Stratejilerini Geliştirme ve Eylem Planı Çalıştayı, İBB Yerel Eşitlik Eylem Planı, İBB Stratejik Planı ve diğer çalışmalar incelenerek, İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin göç politikalarının kapsayıcılığı ve sosyal belediyecilik anlayışı ele alınarak çalışma tamamlanacaktır.

Geliştirilmiş bir araştırma tekniği olan içerik analizi, hükümet belgelerinden ya da önceki araştırma yapılan kaynaklardan var olan bilgilere erişilmesini ifade eder (Neuman, 2014). Bu teknik, genel olarak metin içeriklerinin toplanarak analiz edilmesinden oluşan bir yöntemdir. Araştırmacının, iletişim kaynağındaki mevcut içeriğin açığa çıkarılarak çalışmada kullanılmasına olanak veren teknik 'İçerik Analizi'dir (Neuman, 2014).

Bulgular ve Öneriler

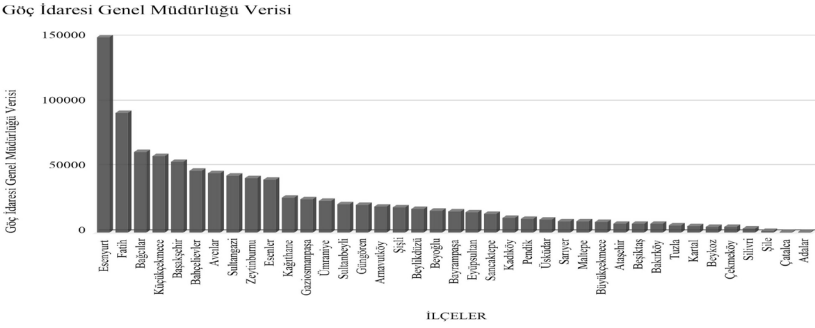
Günümüz küresel dünyasında göç politikalarından verimli ve etkili sonuçlar alabilmek, uluslararası göç hareketliliği ile başa çıkabilme konusunda iş birlikleri önem arz etmektedir. Uluslararası işbirliği devletler ve devlet dışı aktörler, STK'lar, dernekler ve yerel yönetimlerin katılımlarıyla iki taraflı, çok taraflı ve bölgesel işbirlikleri gerçekleştirilerek göç yönetimi konusunda çalışmalar yürütülmektedir (Barut, 2021: 54). Yerel yönetimlerin göç konusunda karşılaştıkları sorunlar, aktif bir tutum benimsemelerini zorlaştırarak bu konuda ilerleme kaydedilmesine engel olmaktadır. Göç ve sığınmacı krizinin, güvenlik meselesi olarak görülmesi ve bu sebeple yerel yönetimlerin yetkisinin sınırlandırılması bu durumu oluşturan etmenlerden birisidir (Danış & Sert, 2019: 58). Bir diğeri ise yerel yönetimlerin merkezi politikalara uygun bir şekilde sorunların çözümüne yönelik geçici bir tavır takınarak politikaları belirlemesinden kaynaklanmaktadır.

Türkiye'de yerel yönetimlerin, göç yönetimi ile ilgili yasal ve kurumsal altyapıya sahip olmadıkları, bu sebeple göç ve sığınmacılara yönelik politikaların oluşturulmasında yeterli desteği sağlayamadıkları ve bu süreçte aktif rol oynamadıkları görülmüştür (Kara & Dönmez Kara, 2015: 15). Yerel yönetimlerin hukuki, idari ve mali açıdan desteklenerek, kaynaklarının ve yetkisinin artırılarak, güçlendirilmesi ve dünyadaki diğer örnek yerel yönetimler de olduğu gibi kentte yaşamaya başlayan sığınmacılara yönelik politika geliştirme noktasında, söz sahibi olması sosyal belediyecilik anlayışıyla göç sorununa çözüm üretiyor olması ve kapsayıcı, kuşatıcı hizmet sunması gerekmektedir (Erdoğan, 2016: 35).

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü tarafından oluşturulan, Göç Danışma Kurulu, Düzensiz Göçle Mücadele Kurulu, Uluslararası Koruma Değerlendirme Komisyonu ve Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, Türkiye'nin göç yönetimi sürecinde merkezi yönetim düzeyinde sürecin yönetimini sağlayan kurumlardır.6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ile yerel yönetimlerin göçmenlere yönelik politikalar ile ilgili düzenlemelerin yapılmasının çerçevesi çizilmiştir. Yerel yönetimlerin ve belediyelerin, kanun çerçevesinde belirlenen göçmen ve sığınmacı sorunlarına yönelik düzenlemelere dair aktif bir göç yönetimi sağlamadığı görülmektedir. Göç, göçmen ve sığınmacılara yönelik düzenlemelerin yeterince uygulanmamasının sebeplerinden birisi de yerel yönetimlerin ve belediyelerin bütçelerinde bu hususta belirleyici bir kalem olmaması ve bütçeye artı maliyet getirmesinden kaynaklanmaktadır. Göç yönetim sürecinde yaşanan gelişmeler ile birlikte, Türkiye insan hakları temelinde bir bakış açısı geliştirerek beraberinde ortaya çıkan hukuki düzenlemelere daha fazla önem atfetmeye başlamıştır (Erdoğan, 2023: 80). Sosyal uyum, birlikte yaşam, temel hak ve ihtiyaçların karşılanması noktasında yerel yönetimlere önemli görev ve sorumluluklar düşmektedir. Türkiye, göç ve sığınmacı hareketliliğine ev sahipliği yapmış bir ülke olarak dünyanın en zengin deneyimlerine şahit olmuştur. Sürdürülebilir ve kapsayıcı bir göç

politikası oluşturmak hususunda bu deneyimlerini kullanırsa, dünyada tekrar benzer bir göç krizi yaşanması halinde, deneyim aktarımı ve sorunların çözümüne yönelik örnek bir ülke konumunda olacaktır (Akkoyunlu Ertan & Ertan, 2017: 15). Bu çerçevede en çok göç almış kent olan İstanbul ise yeni ve sürdürülebilir bir göç politikası oluşturma ve Suriyeli sığınmacılara yönelik var olan sorunların çözülmesinde aktif rol alarak, göç politikaları geliştirmektedir. İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin göç politikalarını aktarmadan önce İstanbul'da yaşayan göçmen sayısını içeren tabloya aşağıda yer verilecektir.

Grafik 1. İlçelerdeki Sığınmacı Sayıları

Kaynak: (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2021)

İstanbul'da belediyelerin göçmen ve mültecilere yönelik faaliyetlerine baktığımızda, özellikle Suriyelilerin geldiği ilk yıllarda daha çok üst yöneticilerin inisiyatifleriyle yürütülen, kurumsallaşmanın zayıf olduğu çalışmalar gerçekleştirilmiş olsa da, belli bir deneyim birikimi açısından önemli gelişmeler kaydedilmiştir. 2017-18 yıllarından itibaren bazı belediyeler sosyal uyum ve entegrasyona yönelik faaliyetler yürütmeye başlamış, 2019 yılından itibaren bu çalışmalar hız kazanmıştır. Bu dönemde Türkçe dil kursları, meslek edindirme eğitimleri ve bazı sosyal uyum faaliyetleri ön plana çıkmaktadır. 2020-21 yıllarında yaşanan Covid-19 salgını ve beraberinde gelen ekonomik sorunlarla beraber tekrar temel ihtiyaç destekleri ön plana çıkmıştır. Özellikle gıda, çocuk kıyafeti, çocuk bezi, mama, kışlık yakacak yardımlarına olan genel talep artmıştır.

Göç yönetiminde, sosyal ve ekonomik politikalar belirlenirken, yoksulluğun önlenmesi ve kalıcı çözüm önerileri sunulması adına atılacak adımların sürdürülebilir olması, bu süreci sosyal yardım ve hizmetlerinin uygulanabilirliğini artıracak boyuta ulaştıracaktır. Göçmenler ve sığınmacılar, göç ettikleri ülkelerde yoksullukla ve birçok dezavantajlı durumla karşılaşmakta ve mücadele etmektedir. Bunlar arasında barınma sorunu, sosyal dışlanmaya maruz kalmaları, işsizlik, ayrımcılık, güvencesizlik ve eğitim fırsatlarına erişim noktasında yaşadıkları sorunlar yer almaktadır (Erturun, 2023: 95).

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin (İBB) Göç Politikasının temel dayanaklarından birini oluşturan Belediye Kanunu'nda yer alan 13. maddeyle, kentte yaşayan tüm göçmenler kentin hemşehrisi yani paydaşı olarak belediye hizmetlerine erişebilme hakkına sahip kabul edilmektedir. Bu maddeye baktığımızda, yerel yönetimlere sosyal uyum ve birlikte yaşam sürecini destekleyecek faaliyetler konusunda öneri ve katkıda bulunma gibi bir rol verilmiştir (5393 sayılı Belediye Kanunu, 2005: 13). İBB'nin Göç Politikası ise kent hakkını ve hemşehri hukukunu esas almaktadır. 2019 Temmuz ayı itibarıyla İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin Göç Birimi kurularak, göç stratejisinin oluşturulması için arama, danışma süreci başlatmıştır. İstanbul'da sahada çalışma yürüten uluslararası kuruluşlar ve sivil toplum kuruluşlarıyla sahayı anlamak adına ilk toplantı (çalıştay) gerçekleştirilmiştir. İlçe belediyeleri ve fon sağlayıcı uluslararası kuruluşlar ile Göç Arama Konferansı yapılmıştır. Bu toplantıda; ilçe belediyelerinin İstanbul Büyükşehir Belediyesi ile kuracağı koordinasyona dair görüşler ve uluslararası kuruluşlardan kaynak geliştirmeye dair öneriler alınmıştır. İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin göç stratejisinin geliştirilmesi ve sürecin desteklenmesi adına, akademisyenler ve sivil toplum, uluslararası kuruluş, belediye ve belediye birliğinden temsilcilerin katılımıyla bir danışma kurulu oluşturulmuş ve düzenli aralıklarla toplantılar yapılmaktadır.

Aralık 2019 yılında Göç ve Uyum Stratejilerini Geliştirme ve Eylem Planı Çalıştayı, 25 İlçe Belediyesi, 6 Üniversite, 23 STK, 5 Uluslararası Kuruluş, 2 Kamu Kurumu, 1 Suriyeli Öz Örgütlenmesini temsilen 120 kişinin katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Çalıştay sonrası, 2024 Göç ve Uyum Eylem Planı oluşturulmuş ve 2020-2024 Göç ve Uyum Eylem Planı, Türkçe, Arapça, Farsça, İngilizce, Fransızca, Kürtçe olmak üzere 6 dilde yayınlanmıştır. Eylem planında 4 temel çalışma odağı belirlenerek çalışmalar başlatılmıştır. Koordinasyon; göç yönetimi alanında belediyeler arası koordinasyonu sağlamak ve diğer paydaşlarla da etkin iş birliklerinin geliştirilmesine yönelik ilk adım sürecidir. Kapasite Geliştirme; Belediye hizmetlerinin göç alanında kapasitesini geliştirmek ve kapsayıcılığını artırmak için yürütülecek çalışmaları içermektedir. Araştırma, Veri Toplama ve Haritalandırma; kanıta dayalı politika yapımını sağlayacak araştırma, veri yönetimi ve haritalandırma çalışmaları yaparak, üretilecek göç politikalarına temel alt yapıyı sağlayacaktır. Birlikte Yaşam ve Sosyal Uyum; yerel halk ve göçmen grupların birlikte yaşam ve karşılıklı sosyal uyumunu destekleyici faaliyetlerin düzenlenmesi ile İBB'nin göç politikalarının uygulanabilirliği ve sürdürülebilirliğinin, sosyal belediyeçilik anlayışını yansıttasının bir yöntemi olarak başlatılan sürecin en önemli ve son adımıdır.

İBB Göç ve Uyum Eylem Planı'nın oluşturulmasının ardından; 2021 yılında Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR), İstanbul Büyükşehir Belediyesi (İBB) ve Dünya Yerel Yönetim ve Demokrasi Akademisi Vakfı (WALD) iş birliği içerisinde mülteci ve göçmenlere yönelik sosyal uyum ve sosyal koruma hizmetlerinin yerel yönetimler arasında daha koordineli bir

şekilde yürütülmesi amacıyla çalışmalar yapılmasına yönelik planlamalar yapılmıştır. Uluslararası iş birliklerinin yanında 35 İlçe Belediyesinin katılımı ile 2020-2021 yıllarında koordinasyon toplantıları gerçekleştirilmiştir. Toplantılar, İstanbul Büyükşehir Belediyesi (İBB)'nin ve 39 ilçe belediyesinin göç yönetim kapasitesinin desteklenmesi hedefi ile gerçekleştirilmiştir. İstanbul'da ilçeler bazında göçmen profilinin belirlenmesi, Belediyelerin hizmetler bazında durum ve ihtiyaç analizlerinin yapılması, ilçeler özelinde politika önerileri geliştirilmesi, fon sağlayıcı kurumlara ve ulusal makamlara göç yönetiminde Belediyelerin mevcut ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik raporlama yapılması gibi çıktılar belirlenerek toplantı tamamlanmıştır. Göçmenlere yönelik; İstihdam ve geçim kaynaklarına erişim, Türkçe dil eğitimi, Mesleki eğitimler, Hassas gruplar için koruma, Çok dilli hizmet ve bilgilendirme, Girişimcilik ve kooperatifleşme, Uyum faaliyetleri, Spor hizmetleri, Sağlık hizmetlerine erişim, Psikolojik destek, Kente uyum ve kültür, Afete hazırlık gibi ihtiyaçlar belirlenerek, sığınmacıların ihtiyaçlarına göre politika üretilmesi ve çalışmaların planlanmasına yönelik bir sonuca varılmıştır. Ayrıca belediyelerin göçmenlere hizmet sağlamak konusunda karşılaştıkları zorluklar 4 ana başlık altında; Mevzuat Boşluğu, Bütçe Tanımlanmaması, Koordinasyon ve Kapasite Eksikliği, Güncel ve Nitelikli Veri eksikliği olarak belirlenmiştir.

İBB'nin yayınladığı, Stratejik Plan'da yer alan tespitlerden birisi olan "Dış paydaşların %48,77'si Göçmen ve Sığınmacılar konusunda da Belediye'nin öncelikli olarak çalışma yapması gerektiği belirtilmiştir" ve bu doğrultuda "Göçmen ve Sığınmacılar konusunda politika ve uygulamalar geliştirilmeli" şeklinde bir ihtiyaç tespiti yer almıştır (İBB 2020-2024 Stratejik Plan, 2020: 77). İBB göçmenlere hizmet sağlama noktasında, Belediye hizmetlerinin kapasitesinin geliştirilmesi ve kapsayıcılığının artırılması; Farkındalık yaratma, Hizmet içi eğitimler, Hizmet verirken kapsayıcılık sağlanması, İBB ve İlçe Belediyelerinin göç alanında kaynak geliştirme süreçlerinin desteklenmesi, İBB ve ilçe belediyeleri hizmetlerinin göçmenler tarafından bilinirliğinin ve erişiminin artırılması, Göçmen girişimciliğinin desteklemesi ve Kayıt dışı/insan onuruna yakışmayan çalışma koşulları ile mücadele etmeye yönelik öncelikler belirleyerek sosyal belediyecilik anlayışı ile göç politikalarını şekillendirmiştir. Bu doğrultuda; sahada göçmenlerle temas eden belediye çalışanları ile göçmenler arasındaki iletişimi kolaylaştırmak amacıyla 2020 yılında Sosyal Hizmetler Müdürlüğü altında kurulan "Tercüme Destek Hattı" şimdiye kadar yoğunlukla Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı altındaki Müdürlüklere 3 Arapça, 1 Arapça/Kürtçe, 1 Fransızca ve 1 Farsça tercüman ile hizmet vermiştir. Ayrıca Alo 153 Çağrı Merkezi üzerinden göçmen ve sığınmacılara Çok Dilli Hizmet ve Bilgilendirme hizmeti verilmeye başlanmıştır. Covid-19 Sürecinde Gıda ve Hijyen Materyalleri Desteği sağlanması için çalışmalar yürütülmüştür. Hizmetlerin kapsayıcılığının artırılmasına yönelik İBB'nin ilgili Müdürlükleri; Sosyal Hizmetler Müdürlüğü, Engelliler Müdürlüğü, Kadın Aile Müdürlüğü, Sağlık Müdürlüğü, Halkla İlişkiler Müdürlüğü ve

diğer Müdürlükler göçmenlere yönelik politikaların uygulanması noktasında faaliyetler planlayarak göç yönetimi konusunda ilerleme kaydederek çalışmalarına devam etmişlerdir. İBB' ye bağlı bu müdürlüklerin göç alanında yapılan çalışmaları desteklemesi, bu alanda hali hazırda yerel halk için sunduğu hizmetlerden göçmenlerinde faydalanmasına yönelik; Mahalle Evi, İBB Kadın Danışma Hattı, Kadın Dayanışma Evi, 7/24 Çok Dilli Hizmet, Yuvamız İstanbul, İsmek Uzaktan Eğitimlerinin Çok Dilli Hale Getirilmesi ve Dil Kurslarının Geliştirilmesi gibi hizmetler, kurumlar ve STK'ların iş birliği ile göçmenler içinde hayata geçirilmiştir. Sunulan hizmetlerin kentte yaşayan göçmenleri de kapsayacak şekilde düzenlenmesi ile ilgili Müdürlük ve Daire Başkanlıkları ile çalışmalar yapılmaktadır.

İBB Göç Birimi ve Hrant Dink Vakfı ile birlikte yerel yönetimlerin göç yönetimi ve kapsayıcılık konusunda farkındalığının artırılması ve kapasitesinin güçlendirilmesi amacıyla karar vericiler ve diğer personellere yönelik eğitim programı tasarlamış, bu alanda Belediyelerde Göç Yönetişim Kapasitesinin Geliştirmesi, Teknik Eğitimler, Hizmet İçi Eğitimler verilemeye başlanmıştır. Ayrıca bu alanda Göç Birimi'nin iş birliği sonucu Türkiye-Almanya Deneyim Paylaşımı Projesi hayata geçirilmiştir. Alman Uluslararası İşbirliği Kurumu (GIZ) ve Alman Federal Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Bakanlığı (BMZ) desteğiyle yürütülen "Türkiye-Almanya Deneyim Paylaşımı" Projesi kapsamında; sığınma, göç ve uyum konularında yerelde uygulayıcıların deneyimlerini paylaştığı, ulusal ve uluslararası düzeyde işbirliği geliştirebilecekleri bir platform oluşturulmuş, yerelde göçle ilgili kurumsallaşma süreçleri, kalkınma bağlamında göçmenlerin becerisini geliştirecek ve istihdamını teşvik edecek iyi uygulamaların ve yöntemlerin, sosyal uyum ve birlikte yaşam pratiklerinin aktarılması, uluslararası göçün yerelleşmesi ve bu kapsamda politika belgelerinin önemi üzerinde durulmuştur. Ayrıca Göç Birimi, İBB 2020-2024 Stratejik Planında temel öncelikler arasında belirlenen "Kentın ekonomik değerinin yükselmesine katkı sağlamak" ve sosyal ihtiyaçları eşit ve kapsayıcı bir şekilde kapsayarak paylaşan bir şehir oluşturmak amaçlarına yönelik göçmen istihdamını da destekleyen bir kentsel tarım ve sosyal uyum projesi üzerine çalışmaktadır. Bu kapsamda Dünya Gıda Programı ile görüşmeler başlatılmıştır. İBB 2019 yılından itibaren Sosyal Hizmetler Müdürlüğü bünyesinde yer alan Göç Birimi ile göç politikalarının uygulanmasına yönelik çalışmaları başlatmış ve sosyal belediyecilik anlayışını gözeterek politikaların sürdürülebilirliğini sağlamaya çalışmıştır. Gün geçtikçe artan hizmet ihtiyacına yönelik Göç Birimi, Sosyal Hizmetler Müdürlüğü'nden bağımsız, Göç ve Uyum Politikaları Müdürlüğü adını alarak, göçmen ve sığınmacılara hizmet verme amacıyla çalışmalarını yürütmeye devam etmektedir. Kendisiyle yapılan söyleşide Papatya Bostancı, İBB'nin göç politikalarına dair yapılan çalışmaların önemini vurgulayarak, yukarıda yer verilen bilgileri paylaşmıştır (Bostancı, 2022).

özellikle İBB Mahalle Evi gibi kurumlar aracılığı ile kadın, çocuk, yaşlı ve gençlerin, sosyal ve kültürel hayata katılımının artırılması, eğitim destek, psikososyal gelişim ve kültür-sanat faaliyetlerinin İstanbul'un her noktasına yayılması, mahallelinin belediye hizmetleri ve sosyal hizmetlere hak temelli erişebilmesi, mahalle kültürünü canlandırarak toplumsal dayanışmanın güçlendirilmesi hedeflenmelidir. Birlikte yaşam ve sosyal uyum pratiklerinin, kentte yaşayan göçmenler ve yerel halk arasında sosyal uyumun desteklenmesi, hemşehrlik bilincinin gelişmesi ve kamusal alanda birlikte yaşam pratiklerinin artırılması amacıyla sosyal, kültürel faaliyetler planlanarak uygulanmaya devam etmeli ve bu faaliyetlerin sürdürülebilirliği sağlanmalıdır. Kentteki göçmenlere sunulan tüm belediye hizmet ve faaliyetlerinin, hizmet noktalarının, kültür merkezlerinin, toplum merkezlerinin ve kadın danışma merkezlerinin yer aldığı, çok dilli hizmet sunan, kurumların sayıları artırılarak desteklenmeli ve bu hizmetleri içeren dijital platformlar oluşturularak herkesin kolayca ulaşabileceği şekilde düzenlenip yaygınlaştırılmalıdır.

Göçmen ve mültecilerin, temel insani haklardan yararlanabilmeleri, kamu hizmetlerine erişimin kolaylaştırılmasıyla sağlanmalıdır. Bu konuda barınma, temel halk sağlığı hizmetleri ve eğitim benzeri haklardan göçmen, sığınmacı ve mültecilerin faydalanmaları, yerel yönetimlerin göç politikalarında belirleyecekleri yasal statülerinin oluşturulup, korunmasıyla güvence altına alınmalıdır. Aynı zamanda kayıtsız ve düzensiz göçmenlerinde temel insani haklara erişimi ve hukuki destek sağlanmasına yönelik çalışmaların yürütülmesi ve bu konu da sivil toplum kuruluşları, gönüllü dayanışma örgütleri ile iş birliklerinin güçlendirilmesi, göç yönetiminde yapılması gereken yasal düzenlemelerin planlamasında öncelikli olmalıdır. Göç politikalarının yaygınlaştırılması için göçmen, sığınmacı ve mültecilerin kendi aralarında kurdukları dayanışma örgütleri ile iletişim sağlanması ve uluslararası fon sağlayan kurumlar ile sürecin yönetiminin kolaylaştırılması, yerel yönetimlerin kapsayıcı ve toplumsal bütünleşmeyi yaygınlaştıran bir yol izlemesi açısından önem arz etmektedir. Ayrıca yapılan çalışmalarda sağlıklı veri toplanması ve işlenmesi, uygulanacak göç politikalarına yönelik adımlarda, verilerin kaydedilerek diğer kamu kurum kuruluşları ve yerel yönetimler ile paylaşım gereksinimi göz ardı edilmemeli, İstanbul Büyükşehir Belediyesi bu konuda sürecin yönetimine katkı sağlayan kurumların başında gelmelidir.

Kamu kurumları, İBB ve yerel yönetimler; sığınmacılara ve göçmenlere hizmet noktasında yasal mevzuattaki eksikliklerin giderilmesi, bütçe planlaması ve mali kaynak yetersizliği, alanında uzman personel istihdamı ve eğitimi hususunda yeterli ve gerekli düzenlemelerin sağlanamaması gibi sorunlar ile karşılaşılmasının önüne geçecek ve sosyal hizmetlerin sürdürülebilirliğini etkilemeyecek politika önerileri geliştirmelidirler. Uluslararası ve yerel kuruluşlar ile iş birliklerinin güçlendirilmesinin ve artırılmasının gerekliliği, kaynak ve yeterli fon sağlanamaması, kaynakların paylaşımı ve yönetiminin doğru planlanamaması, kurumlar arası koordinasyon eksikliği, İBB'nin yerel

yönetimler ile paralel yapılan sosyal yardımların iki taraflı mükerrer sonuçlar ortaya çıkarması ve kaynak israfı gibi göç yönetişimini etkileyen hususlarda gerekli çalışmalar yürütülmeli ve sorunların giderilmesine yönelik adımlar atılmalıdır. İBB'nin yerel yönetimler ile iş birlikleri hususunda, İstanbul'da yaşayan yerel halkın sığınmacılara karşı olan önyargılarına ve yaşanan sosyal gerilime müdahale edebilecek donanımına sahip olunması, bu alanda kapsayıcı dil ve eğitim gerekliliği, toplumsal bütünlüğün sağlanmasına yönelik sosyal kültürel faaliyetlerin yaygınlaştırılmasının sağlayacağı fayda, sosyal belediye-ciliğin gelişmesinde ve uygulanmasında katkı sağlayan etkenler arasındadır.

İBB özelinde, Belediye içi birimlerde kapsayıcı hizmet için koordinasyon birimleri kurulması, ilgili hizmetlerde standardizasyon sağlanması, ilçenin ekonomik dinamikleri gözetilerek mesleki eğitimler ve istihdam destekleri oluşturulması, hemşerilik bilincinin yaygınlaştırılması, afet vb. durumlarda kapsayıcılık göz önünde tutularak destekleyici mekanizmaların oluşturulması, STK'ların deneyim ve uzmanlıklarından yararlanılacak çalışmalar yapılması planlanmalıdır. İBB'nin yayınladığı Uyum Strateji Belgesi ve Ulusal Eylem Planının hayata geçmesi, yetki ve bütçe konusundaki tanımların netleşmesi, göç hizmetleri birimlerinin norm kadro ve görev düzenlemelerinin yapılması, yerel düzeyde etkin veri paylaşımı ve bütüncül hizmet takibi sağlanması için hükümetin de yer aldığı ortak bir hizmet ağının kurulması ve politikaların bu doğrultuda şekillenmesi, hem yerel halkın hem göçmen ve sığınmacıların yaşam standartlarının yükseltilmesi ve refah düzeyinin artırılması uzun vadede önem arz etmektedir.

Sonuç ve Değerlendirme

Türkiye genelinde ilçe belediyelerin göç yönetimi alanındaki politikalarına ve çalışmalara baktığımızda; yerel yönetimlerin bu alanda başlattığı ve uyguladığı çalışmalarda birçok sorunla karşılaştıkları görülmektedir. Karşılarına çıkan temel sorunun yasal nitelikte olduğu, mevzuatta yer alan boşluğun yerel yönetimlerin hizmet ve faaliyet alanlarını kısıtladığı görülmektedir. Politikaların uygulanmasına mâni olan yasal belirsizlikler, belediyelerde kaynak sorununun oluşmasına da sebebiyet vermektedir. Yine de tüm bu sorunlara rağmen yerel yönetimler göç alanında belirli çerçevede ürettikleri politikaları hayata geçirmeye çalışmaktadırlar.

Göç yönetiminde hükümet kadar, yerel ve uluslararası sivil toplum kuruluşları gibi aktörlerinde aktif olarak faaliyetler yürüttüğü bilinmektedir. Göçmen ve mültecilere yönelik planlanan politikalar ve yürütülen çalışmalar doğrultusunda ihtiyaçların karşılanması noktasında öncelikli sorumluluk yerel yönetimlerde dir. Göç yönetişiminde süreci sağlıklı bir şekilde yürütmek için hükümetin, yerel yönetimlerin ve göç alanında çalışan diğer paydaşların iş birlikleri önem arz etmektedir.

yerel yönetimlere nazaran göçmenlere yönelik hizmet alanlarında iş birlikleri kurarak, faaliyetler planladığı ve politika geliştirme süreçlerinde etkili rol oynadığı görülmektedir. Politikaların geliştirilmesinde ve uygulanmasında sosyal belediyeçilik anlayışı temelinde, kapsayıcı ve bütüncül bir tutum sergiledikleri gözlemlenmektedir. Bu çerçevede en çok göç almış kent olan İstanbul Büyükşehir Belediyesi ise yeni ve sürdürülebilir bir göç politikası oluşturma ve Suriyeli sığınmacılara yönelik var olan sorunların çözülmesinde aktif rol almaktadır. Büyükşehir Belediyesi ve ilçe belediyelerinin, İstanbul'da göçmen ve sığınmacıların yaşadığı sorunların çözümüne yönelik, kapsayıcı sosyal politika önerileri geliştirerek sosyal belediyeçiliğe katkı sunması beklenmektedir. İBB olarak yerelde hizmet veren kreşler, mahalle evleri, kadın danışma birimleri, sağlık birimleri ve İSMEK vb. diğer kurumların, göçmen ve sığınmacıları içeren hedef kitlelerin tamamına hizmet verecek şekilde göç politikalarının çerçevesini belirlemesi gerekmektedir. Sosyal belediyeçilik ve kapsayıcı hizmet anlayışı gözetilerek yürütülmesi gereken göç politikalarının İBB ve ilçe belediyelerinin hizmet verdiği kurumlarda, göçmen ve mültecilerin, yerli halkla nitelikli iletişim kurulabilecekleri, sosyal etkileşim ve teması güçlendirecek alanlar olarak tasarlanması, sosyal uyum ve sosyal bütünleşme sürecinin daha sağlıklı ilerlemesine katkı sağlayacaktır.

İstanbul'da Büyükşehir Belediyesi öncülüğünde göçmen ve sığınmacı profilinin belirlenerek, yerel yönetimlerin hizmet kapsamında durum ve ihtiyaç analizlerinin yapılması, politika önerileri geliştirilmesi, ulusal ve yerel düzeyde işbirliklerini güçlendirmek için ilçe belediyelerin mevcut ihtiyaçlarının karşılanmasına ve bütçe ayrılmasına ayrıca fon sağlanmasına yönelik düzenli toplantılar yapılarak göç yönetişiminin sağlanması ve sürecin takibinin kolaylaşması açısından gereklilik arz etmektedir. İBB olarak göçmen ve sığınmacılara yönelik; istihdam ve geçim kaynaklarına erişim, dezavantajlı gruplar için koruma, çok dilli hizmet ve bilgilendirme, dil eğitimi, mesleki eğitimler, uyum faaliyetleri, sağlık hizmetlerine erişim ve psikolojik destek benzeri ihtiyaçlar belirlenerek, gerekli politikaların üretilmesi ve çalışmaların planlanması önceliklendirilmelidir. İstanbul Büyükşehir Belediyesi özellikle İBB Mahalle Evi gibi kurumlar aracılığı ile kadın, çocuk, yaşlı ve gençlerin, sosyal ve kültürel hayata katılımının artırılması, eğitimin desteklenmesi, psikososyal gelişim ve kültür-sanat faaliyetlerinin İstanbul'un her noktasına yayılması, mahallelinin belediye hizmetleri ve sosyal hizmetlere hak temelli erişebilmesi, mahalle kültürünü canlandırarak toplumsal dayanışmanın güçlendirilmesini hedefleyerek göçmen ve sığınmacıların birlikte yaşam ve sosyal uyum pratiklerinin desteklenmesine katkı sağlamalıdır. Kentteki göçmenlere sunulan tüm belediye hizmet ve faaliyetlerinin, hizmet noktalarının, farklı ibadet alanlarının, kültür merkezlerinin, toplum merkezlerinin, kadın danışma merkezlerinin yer aldığı ve çok dilli hizmet sunan uygulamalar geliştirilmelidir.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin bünyesinde kurulan Göç biriminin temel çalışma prensipleri İBB'nin 2020-2024 Stratejik Planı'nda ortaya koyduğu

insan odaklılık, kapsayıcılık ve katılımcılık değerleri doğrultusunda şekillenmiştir. Göç Birimi Stratejik Plan'da belirlenen "A5-Paylaşan İstanbul" amacı doğrultusunda, sosyal destek hizmetinin kapsayıcılığının artırılması ve eşit haklara ulaşamayan toplumsal gruplara yönelik hizmetlerin geliştirilmesi hedeflerine katkıda bulunmaya yönelik çalışmaktadır. Kapsamlı hazırlanan göç politikaları ve planlı göç yönetimi, kentlerde yaşanan göç nedeniyle etkilenen toplumsal yapıyı, sosyal ve ekonomik dinamikleri olumlu yönde etkileyecektir. Bu doğrultuda; göç yönetiminde, Sürdürülebilir Göç Politikası oluşturmak ve uygulamak için, Suriyeli sığınmacıları kapsayan yasalar düzenlenmesi, Göçmen ve sığınmacı krizinin çözümüne yönelik ilgili bir Göç Bakanlığı'nın kurulması ve Sürdürülebilir, Kapsayıcı Göç politikalarının geliştirilmesi, göç yönetimi stratejisi oluşturulurken güvenlik politikaları ve diplomatik ilişkilerin geliştirilmesi, Suriyeli göçmen ve sığınmacıların kayıt altına alınarak, kontrollü takibinin gerçekleştirilmesi, yerel halk ve sığınmacıların güvenli bir toplum düzeni içerisinde, sosyal uyum ve birlikte yaşam sürecini destekleyici nitelikte sosyal, ekonomik ve kültürel programlar planlanmalıdır. Kapsayıcı bir göç politikasının varlığı, toplumsal barış ve insan hakları esas alınarak yürütüldüğü takdirde toplum yararını önceleyen bir düzenin oluşumunu sağlayacaktır. Göç politikalarının uygulanmasında, yerel yönetimlerin hak temelli hizmet anlayışını benimseyerek, ulusal ve yerel düzeyde iş birliklerini yaygınlaştırarak göç ve sosyal entegrasyon sürecinin yönetimini sağlamaları önem arz etmektedir.

Kaynakça

- AFAD. (2017). *Barınma Merkezlerindeki Son Durum*. https://www.afad.gov.tr/kurumlar/afad.gov.tr/2374/files/16_10_2017_Suriye_GBM_Bilgi_Notu.pdf [15.06.2022].
- AFAD. (2017). *Suriyeli Sığınmacılara Yapılan Yardımlar*. <https://www.afad.gov.tr/suriyeli-siginmacilara-yapilan-yardimlar>: (13.06.2022)
- Ağca, M. (2019). *Göç yönetiminin yeni aktörleri olarak yerel yönetimler: İstanbul alan araştırması* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ahmet İ. (2010). Türkiye'de Uluslararası Göçün Siyasal Arka planı: Küreselleşen Dünyada Ulu-Devleti İnşa Etmek ve Korumak, B. Pusch., T. Wilkoszewski (Ed.), *Türkiye'ye Uluslararası Göç: Toplumsal Koşullar-Bireysel Yaşamlar* (ss. 45-91). İstanbul: Kitap Yayınevi.
- Akkoyunlu Ertan, K., & Ertan, B. (2017). Türkiye'nin Göç Politikası. *Ekonomi ve Sosyal Bilimlerde Çağdaş Araştırma. Contemporary Research in Economics and Social Sciences*, 1(2), 7-35.
- Alkan Aykaç, S. (2023). Uluslararası ve Geçici Koruma Altındaki Yabancıların Uyum Stratejilerine İlişkin Nitel Bir Araştırma: Afyonkarahisar İli Örneği (Doktora Tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Alvanoğlu, S., & Ateş, H. (2020). Yerel Yönetimlerin Mültecilere Yönelik Yenilikçi Uygulamaları: Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Örneği. *Tesam Akademi Dergisi*, 7(2), 375-400.

- Ateş, K. (2020). Göç Yönetiminde Yerel Yönetimlerin Rolü. *Iğdır Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 5, 23-40.
- Baltacı, A. (2018). Nitel Araştırmalarda Örneklem Yöntemleri ve Örnek Hacmi Sorunsalı Üzerine Kavramsal Bir İnceleme. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(3), 231-274.
- Barut, I. (2021). *Türkiye’de göç politikalarında değişim, kurumsallaşma ve yaşanan sorunlar* (Yayınlanmış Doktora Tezi). Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.
- Berkün, S. (2017). Türkiye’de Sosyal Belediyecilik Anlayışı. *e-Şarkiyat İlmî Araştırmalar Dergisi*, 9(2), 584-590.
- Bjerre, L., vd., (2015). Conceptualizing and Measuring Immigration Policies: A Comparative Perspective, *International Migration Review*, 49(3), 555-600.
- Bostancı, P.,& Durmaz, E. (2021). Göçle İlgili Planlama ve Kapsayıcı Politikaların Üretilmesinde İstanbul’daki Yerel Yönetimlerin Rolü-İBB Deneyimi. *Göç Dergisi*, 8(1), 11-21.
- Czaika, M., & De Haas, H. (2013). The Effectiveness of Immigration Policies. *Population and Development Review*, 39(3), 487-508.
- Danış, D.,& Sert, D. (2019). Göçü Yerelden Yönetmek: Belediyeler. *SAHA Dergisi*, 6, 56-63.
- Demirhan, Y., & Aslan, S. (2015). Türkiye’nin Sınır Ötesi Göç Politikaları ve Yönetimi. *Birey ve Toplum Dergisi*, 5(1), 23-62.
- Diñçer, O., vd., (2013). *Suriyeli Mülteciler Krizi ve Türkiye Sonu Gelmeyen Misafirlik*. Ankara: Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu & Brookings Enstitüsü.
- Erdoğan, M. (2016). Türkiye’deki Suriyeliler ve Yerel Yönetimler. *İller ve Belediyeler Dergisi*, 8, 28-38.
- Erdoğan, M. (2017). 6.Yılında Türkiye’deki Suriyeliler: Sultanbeyli Örneği. İstanbul: Sultanbeyli Belediyesi, Mülteciler Derneği, Welt Hunger Life, Aksoy Araştırma.
- Erdoğan, M., vd., (2017). *Kopuş’tan Uyum’a Kent Mültecileri Suriyeli Mülteciler ve Belediyelerin Süreç Yönetimi: İstanbul Örneği*. İstanbul: Marmara Belediyeler Birliği Kültür Yayınları.
- Erdoğan, İ. (2023) Türkiye’nin Göç Politikası ve 2010-2020 Yılları Arasının Sığınmacı Politikası Açısından Değerlendirilmesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Niğde Ömer Halis Demir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Erturun, İ. (2023) Uluslararası Göçün Ortaya Çıkardığı Sosyal Sorunların Sosyal Politika Bağlamında Analizi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Geçirgen P. (2019). *Türkiye’de İç Göç Olgusu ve Yerel Yönetimlerin Rolü* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Aydın Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü. (2021). Yayınlanmamış Rapor.
- Gökbayrak, Ş. (2003). *Belediyeler Özelleştirme ve Çalışma İlkeleri*. Ankara: Mülkiyeler Birliği Vakfı.

- Gülfer, S., & Öner, I., & Aslı, N., & Öner, Ş. (Ed.) (2012). *Küreselleşme Çağında Göç: Kavramlar, Tartışılmalı-Küresel Bir Göç ve Mülteci Rejimine Doğru*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü. (2017). *2016 Türkiye Göç Raporu*, Ankara.
- İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü. (2020). *Uyum Strateji Belgesi ve Ulusal Eylem Planı 2018-2023*. Ankara.
- İstanbul Büyükşehir Belediyesi. (2020). *2020-2024 Stratejik Planı*. İstanbul.
- İslam, M. (2022). The Perceptions of Aging among the Iranian Migrants: Evidence from Nevşehir of Turkey. *Dve Domovini/Two Homelands*, 55, 133-150. <https://doi.org/10.3986/dd.2022.1.08>
- Kara, M., & Dönmez Kara, C. (2015). Türkiye’de Göç Yönetişimi: Kurumsal Yapı ve İşbirliği. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 10(2), 1-25.
- Koser, K. (2016). Irregular Migration, State Security and Human Security. *Politika Analizi ve Araştırma Programı Uluslararası Göç Küresel Komisyonu*, Cenevre: University College London, 1-33.
- Kutlu, Ö., & Kahraman, S., Örselli, E. (2017). Sosyal Belediyecilik Bağlamında Türkiye’de Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Çalışmalar. Güler, M., Turan, M. (Ed.), *Belediyelerin Geleceği ve Yeni Yaklaşımlar (ss. 413-426)*. İstanbul: Marmara Belediyeleri Birliği Kültür Yayınları.
- Meyers, E. (2000). Theories of International Immigration Policy-A Comparative Analysis. *International Migration Review*, 34(4), 1245-1282.
- Miller, M., & Castles, S. (2008). *Göçler Çağı: Modern Dünyada Uluslararası Göç Hareketleri*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Mülteciler Derneği. (2022). Türkiye’deki Suriyeli Sayısı. <https://mülteciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi/> [29.05.2022].
- Neuman, W. L. (2014). *Toplumsal Araştırma Yöntemleri Nitel ve Nicel Yaklaşımlar*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- ORSAM. (2014). *Suriye’ye Komşu Ülkelerde Suriyeli Mültecilerin Durumu: Bulgular, Sonuçlar ve Öneriler*. Ankara.
- Özaydın, M.M., & Dama, N. (2019). Sosyal Politikalarda Uygulayıcı Aktör Olarak Belediyeler. *Seta Analiz*, 281, 1-26.
- Özdemir, E. A. (2022). *Sosyal Hizmet Bakış Açısından Türkiye Göç Politikalarının İncelenmesi ve Göçmenlerle Sosyal Hizmet Modeli* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özer, M. A. (2015). Sosyal Ekonomi Politikaları Kapsamında Sosyal Belediyecilik Anlayışı. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 35, 79-100.
- Parlak, B., & Ökmen, M. (2015). *Yerel Yönetimler: Kuram ve Uygulamada Küresel ve Ulusal Konular ve Sorunlar*. İstanbul: Ekin Basım Yayın.
- Perruchoud, R., & Redpath, J. (2013). *Göç Terimleri Sözlüğü-Uluslararası Göç Hukuku*. (2. Baskı). Cenevre: Uluslararası Göç Örgütü (IOM).
- Şahin, Ş. (2019). Yerel yönetimlerin göçmenlere yönelik politikaları, İstanbul Sultanbeyli Belediyesi örneği (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- T.C. Resmi Gazete. (28615, 11 Nisan 2013). Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu. T.C Resmi Gazete. (25874, Temmuz 2005). “Belediye Kanunu (5393 S.K.)”.
- Türkiye Belediyeler Birliği Dergisi. (2018). Göç Yönetiminde Gaziantep Modeli. *Türkiye Belediyeler Birliği Dergisi*, 837-838, 5-7.
- Türkiye Cumhuriyeti Anayasası. 1982.*
- Yanar, B. (2019). Yerel yönetimlerin Suriyeli mültecilere yönelik politikaları: İstanbul örneği. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Yılmaz, H. (2006). Türkiye’de Mülteci Hukuku ve Uygulaması: Sorunlar ve Çözüm Önerisi. *Uluslararası Göç Sempozyumu Bildirileri*. Zeytinburnu Belediye Başkanlığı, İstanbul.
- Yılmaz, Z. (2021). Yerel Yönetimlerin Göçmenlere Yönelik Sosyal Politikaları: Ankara Örneği. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.